

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาชนบทยากจนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 เป็นแนวความคิดใหม่ที่มีให้ความสำคัญแก่ตัวคนคือ ประชาชนในพื้นที่ที่ยังไม่ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาประเทศอย่างเพียงพอที่จะช่วยเหลือตนเองได้ เป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุด โดยรัฐจะเป็นผู้จัดทรัพยากรไปให้ทั่วถึงในพื้นที่เป้าหมาย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2526 : 4)

ตามสาระสำคัญดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงแนวความคิดในการพัฒนาประเทศที่แตกต่างไปจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้ง 4 ฉบับที่ผ่านมา โดยเน้นเป็นพิเศษที่การปรับปรุงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ เน้นความสมดุลย์ในการพัฒนา เน้นการแก้ปัญหาความยากจน เน้นการแปลงแผนไปสู่ภาคปฏิบัติ โดยรัฐจะให้การสนับสนุนนโยบายและเป้าหมายการพัฒนาต่าง ๆ อย่างใกล้ชิด แสดงให้เห็นว่ารัฐได้เห็นปัญหาของการพัฒนาประเทศและชนบทที่ผ่านมาแล้วว่า การพัฒนาโดยมุ่งบประมาณสร้างความสำเร็จทางด้านวัตถุต่าง ๆ เท่าที่ทำมาแล้วได้ไม่ได้เท่าที่ควร จึงเริ่มหันมาเน้นนโยบายให้ประชาชนฝึกการช่วยเหลือตนเองให้มากขึ้น ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาทางหนึ่งนอกเหนือจากปัญหาค่าอื่น ๆ อีกมาก เช่น การพัฒนาประเทศตั้งแต่เริ่มแรกนั้น รัฐได้มุ่ง "พัฒนา" ตามแนวความคิดของชาวตะวันตก ซึ่งมุ่งไปที่การพัฒนาทางด้านวัตถุมี การเศรษฐกิจ การอุตสาหกรรม การเกษตรกรรมเป็นสำคัญ ทำให้เกิดสิ่งก่อสร้าง อาคารศูนย์การค้าทันสมัยเพิ่มขึ้น ธุรกิจการค้าเกิดขึ้นมากมาย เศรษฐกิจขยายตัวอย่างกว้างขวางเหมือนในในประเทศที่พัฒนาแล้ว ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วด้วยเหมือนกัน การปรับสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนให้ทันกับความเจริญทางด้านวัตถุนี้มีผลทำให้เกิดการแข่งขันชิงดีชิงเด่น เกิดการเอาเปรียบกันขึ้นในการดำเนินชีวิตประจำวัน ลักษณะเช่นนี้เป็นผลเสียของการพัฒนาทางด้านวัตถุเพียงด้านเดียว ไม่มีการพัฒนาจิตใจของประชาชนให้ทรงไว้ซึ่งคุณธรรมควบคู่กันไปด้วย มีผลทำให้คุณธรรมจริยธรรมของประชาชนชาวไทยที่เคยสะสมมาแต่อดีตกาลอิทธิพลของศาสนาและวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อมเสื่อมลง ความเสื่อมลงทางคุณธรรมและจริยธรรมของประชาชนนั้น ถ้ามองกันในระยะยาวต่อไปข้างหน้าจะกลายเป็นอุปสรรคในการพัฒนาประเทศมาก เพราะจากสภาพที่ประชาชนมีการแข่งขันกัน มีการเอาเปรียบกันขึ้นนี้ จะทำให้ขาดความสามัคคี

ขาดความร่วมมือกัน ไม่สามารถช่วยกันพัฒนาประเทศได้ โดยเฉพาะประชาชนในชนบท ดังที่
สุภาพรณ ฌ บางช้าง (2526 : 1) กล่าวไว้ว่า

การมุ่งพัฒนาชนบทตามแนวทางตะวันตกนี้ ก่อให้เกิดปัญหาทางด้านศาสนาและศีลธรรมหลายประการ
การเลียนแบบการดำเนินชีวิตของชาวเมืองทำให้ชีวิตที่สุขสงบของชาวชนบทเปลี่ยนแปลงไปสู่ชีวิตสับสน
มากขึ้นเรื่อย ๆ เกิดระบบเศรษฐกิจที่ต้องติดต่อกับชุมชนภายนอกมากขึ้น ถ้านิยมทางวัตถุที่มาเผยแพร่ใน
ถิ่นทำให้ เกิดความเสื่อมทรามทางจิตใจและจริยธรรมมากขึ้น เป็นอุปสรรคสำคัญในการพัฒนาชนบทใน
ปัจจุบัน

ถ้าหากมีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นในจิตใจของประชาชนควบคู่ไปกับการพัฒนา
ทางด้านวัตถุแล้ว จะมีผลให้การพัฒนาประเทศก้าวหน้าไปได้โดยไม่มีอุปสรรคด้านประชาชนเข้ามา
ขัดขวางตามที่ ธีระวิ ภาวิไล ได้เสนอความคิดเห็นไว้ว่า

ชนบทไทยเคยเป็นผืนแผ่นดินกว้าง อุดมสมบูรณ์ด้วยน้ำ แดก ลม ฝน ร่มรอนรับทั้งมนุษย์กับสัตว์
และพืช สมัยเมื่อผู้คนรู้จักรักและถนอมทุ่งนา ป่าเขา และต้นน้ำลำธาร ก็สามารถผลิตพืชผลไผ่ลุลย์
ประกอบกับวัฒนธรรมทางจิตใจช่วยควบคุมความประพฤติ ซักเถลาก็ เลสหยาบ จักจูงให้ผู้นกมีศีลธรรม
เมตตาปรานีต่อกัน เป็นรากฐานให้เกิดสังคมที่สงบสุขและร่วมกันอนุรักษ์ธรรมชาติแวดล้อมให้ยั่งยืน
สังคมมนุษย์เช่นนี้ ไม่น่ามีปัญหาการพัฒนา (ธีระวิ ภาวิไล อ้างในสุภาพรณ ฌ บางช้าง 2526 : 2)

การที่จะทำให้คุณธรรมจริยธรรมที่พึงปรารถนาเกิดขึ้นและคงอยู่ในจิตใจของประชาชนได้
ต้องอาศัยอิทธิพลของศาสนาช่วย และเนื่องจากประเทศไทยมีพระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ
จึงควรให้พระพุทธศาสนามีส่วนช่วยในการพัฒนาประเทศด้วย เมื่อกล่าวถึงพระพุทธศาสนาใน
ประเทศไทย สัญลักษณ์ที่แสดงถึงความเป็นตัวแทนของพระพุทธศาสนานอกจากจะมีพระธรรม คือ
คำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าแล้ว ยังมีวัดและพระสงฆ์อีก ความสัมพันธ์ระหว่างวัด พระสงฆ์ กับ
ประชาชนนั้น กิรติ ศรีวิเชียร (2526 : 1) ได้กล่าวว่า " เมื่อศึกษาและพิจารณาในทางสังคมจาก
อดีตที่ผ่านมาแล้ว จะพบว่า วัดในพระพุทธศาสนา มีบทบาทสำคัญต่อวิถีชีวิตของคนไทย หรือชุมชนไทย
เป็นอย่างมาก" ดังเช่น

1. วัดเป็นสถานที่ศึกษาสำหรับชาวบ้านส่งกุลบุตรมารับใช้พระสงฆ์และรับการศึกษาฝึกอบรมทาง
ศีลธรรมเล่าเรียนวิชาการต่าง ๆ ตามที่มีสอนในสมัยนั้น

2. วัดเป็นสถานสงเคราะห์ที่บุตรหลานชาวบ้านที่ยากจนได้มาอาศัยเลี้ยงชีวิตและศึกษาเล่าเรียน
3. วัดเป็นสถานพยาบาลรักษาผู้เจ็บป่วยตามภูมิรัฐของคนในสมัยนั้น
4. วัดเป็นที่พักคนเดินทาง
5. วัดเป็นสถานที่ที่ชาวบ้านมาพบปะสังสรรค์หย่อนใจและหาความรู้เพิ่มเติม
6. วัดเป็นที่ไกลเกลียดชังพิพาท เป็นที่ปรึกษาแก้ปัญหาชีวิตครอบครัวและความทุกข์ต่าง ๆ
7. วัดเป็นศูนย์กลางศิลปวัฒนธรรม
8. วัดเป็นศูนย์กลางบริหารหรือปกครองที่ถนัด ผู้ใหญ่บ้านเรียกลูกบ้านมาประชุมออกแจ้งกิจกรรม
9. วัดเป็นคลังพัสดุสำหรับเก็บของใช้ต่าง ๆ ที่ชาวบ้านจะได้ใช้ร่วมกันเวลามีงานที่วัดหรือที่บ้าน
10. วัดเป็นสถานที่ประกอบพิธีกรรม ให้บริการด้านพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนาในระยะต่าง ๆ ของชีวิต

กิจกรรมที่บริการต่อชุมชนดังกล่าวนี้ วัดแต่ละวัดจะทำได้ครบถ้วนมากน้อยก็เพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับพระสงฆ์ที่ประจำอยู่ในวัดนั้นว่า มีความสามารถที่จะสนองความต้องการของประชาชนที่หวังมาพึ่งบริการได้ในระดับใด และผู้มีหน้าที่สำคัญที่สุดในวัดซึ่งทำหน้าที่บริหารดูแลปกครองวัดและพระสงฆ์ตลอดจนกิจการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัดคือ เจ้าอาวาสวัด ตามมาตรา 36 และมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติการปกครองคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2505 กำหนดหน้าที่เจ้าอาวาสไว้ ดังนี้

1. บำรุงรักษาวัด จัดกิจการและศาสนสมบัติของวัดให้เรียบร้อยดี
2. ปกครองและสอดส่องใ้บรรพชิตและภิกษุที่สถิตที่มีอยู่หรือพักอาศัยในวัดนั้นปฏิบัติตามพระธรรมวินัย กฎมหาเถรสมาคม ข้อบังคับระเบียบหรือคำสั่งมหาเถรสมาคม
3. เป็นธุระในการศึกษาอบรมและสั่งสอนพระธรรมวินัย แก่บรรพชิตและภิกษุที่สถิต
4. ให้ความสะดวกตามสมควรในการบำเพ็ญกุศล

(พระวิสุทธาธิปที 2526 : 24 - 25)

จากบทบาทของวัดและหน้าที่ของเจ้าอาวาสดังกล่าวมา แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างวัดเจ้าอาวาสกับวิถีชีวิตของคนไทยได้เป็นอย่างดี แม้ว่าปัจจุบันจะเปลี่ยนแปลงไปบ้างตามที่กิริตี ศรีวิเชียร (2526 : 1) กล่าวว่า

แม้ว่าในระยะหลัง ๆ โดยเฉพาะในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา นับตั้งแต่รัฐบาลได้เริ่มนำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับแรกมาใช้ ประเทศไทยได้พัฒนาเป็นแบบอย่างตะวันตกมากขึ้น มีความก้าวหน้าทันสมัยทางเทคโนโลยีมากขึ้น บทบาทของวัดได้ลดน้อยลงและก็มีบางอย่างมีาเพี้ยนไปจากเดิม แต่อย่างไรก็ตามสำหรับคนทั่วไปวัดก็ยังคงเป็นสถานียึดเหนี่ยวจิตใจอยู่

จากสภาพสังคมไทยในปัจจุบัน ปัญหาบางประการที่เกิดจากการพัฒนาประเทศ และความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับพระพุทธศาสนาที่มีมาตั้งแต่อดีต ทำให้เกิดแนวความคิดที่ว่าประเทศไทยควรจะให้วัดและพระสงฆ์ได้มีส่วนเกี่ยวข้องและช่วยเหลือในการพัฒนาประเทศบ้าง ดังที่ ประเวศ วะสี (2526 : 87 - 88) ได้เสนอความคิดไว้ว่า

เมื่อประเทศไทยรับความเจริญแบบฝรั่ง เข้ามาก็พากันทิ้งวัดทิ้งพระไปแยกการศึกษาออกไปจากวัด ศิลปวัฒนธรรมเมื่อแยกออกไปจากวัด ก็มีของใหม่ ๆ เกิดขึ้นมา เช่น บาร์ โน้ตคลับ อาม อม นวด ฯลฯ ขณะนี้การศึกษาก็ไปไม่รอด การสาธารณสุขก็ไปไม่รอด ประเทศเป็นหนี้สินล้นพ้นตัว นี่ก็เป็นผลของการพัฒนาแบบฝรั่ง ความหายนะของการพัฒนาแบบนี้ทำให้หวนนึกถึงวิธีการแบบไทย ๆ ของเราเองว่า ทำอย่างไรไทยจะยืนบนขาของตัวเองได้

เหตุผลที่ควรให้วัดและพระสงฆ์เข้ามาเป็นบาทช่วยในการพัฒนาประเทศมีดังนี้ คือ

1. เพื่อถึงบทบาทของวัดให้กลับมามีความสำคัญต่อประชาชนดังเดิม เป็นการฟื้นฟูพระพุทธศาสนาในประเทศไทยให้เจริญรุ่งเรืองขึ้น
2. เมื่อประชาชนได้เข้าใจสนิทกับวัดและพระสงฆ์เหมือนในอดีตที่ผ่านมา ย่อมทำให้ได้รับคำอบรมสั่งสอน เคารพและจิตใจ คำแนะนำแนวทางในการดำเนินชีวิตตามหลักธรรม ทำให้สามารถปรับสภาพจิตใจและความเป็นอยู่ให้ทันตามการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางวัตถุ ซึ่งการอบรมสั่งสอนพระธรรมนี้เป็นหน้าที่โดยตรงของพระสงฆ์อยู่แล้ว
3. ประเทศไทยมีวัด 30,459 วัด พระภิกษุ 350,255 รูป สามเณร 143,115 รูป (กรมการศาสนา 2524 : 24) เป็นโครงสร้างที่แผ่ฐานไปทั่วทุกสังคม บ้านกับวัดย่อมพึ่งพาอาศัยกันอยู่แล้วตามวัฒนธรรมไทย พระสงฆ์และวัดจึงเป็นชุมกำลังและองค์กรที่สำคัญในการช่วยพัฒนาประเทศได้

4. ในนวมท ประชาชนมีความใกล้ชิดและให้ความเคารพนับถือ เชื้อพระสงฆ์มากกว่า เจ้าหน้าทีของรัฐ ดังนั้นการนำวิทยากรใหม่ ๆ เข้าไปเผยแพร่ให้เกิดการพัฒนาโดยการช่วยเหลือตนเองนั้นถ้าให้พระสงฆ์ช่วยแนะนำจะได้ผลมากขึ้น

การที่จะให้พระสงฆ์ดำเนินการช่วยเหลือพัฒนาชนบทได้อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องทำการกำหนดคุณลักษณะและบทบาทของเจ้าอาวาสที่เหมาะสมต่อการพัฒนา ก่อนแล้วตามความคิดเห็นของประชาชนที่อยู่ในพื้นที่เป้าหมายซึ่งจะทำการพัฒนา ว่าเห็นด้วยกับคุณลักษณะและบทบาทของเจ้าอาวาสในด้านต่างๆหรือไม่เพียงใด เนื่องจากการปฏิบัติงานพัฒนาของพระต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับกลุ่มประชากรหลายกลุ่ม คือ กลุ่มที่มีอาชีพรับราชการ กลุ่มที่มีอาชีพเกี่ยวกับการค้าขาย กลุ่มที่มีอาชีพเกี่ยวกับการเกษตรกรรม และกลุ่มคณะสงฆ์ซึ่งประกอบด้วย พระสงฆ์และพระสังฆาธิการ ถ้าประชาชนแต่ละกลุ่มเห็นด้วยกับคุณลักษณะของเจ้าอาวาสและบทบาทที่จะพัฒนาในด้านใดด้านหนึ่งหรือทุกด้านก็แสดงให้เห็นว่า หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านพระพุทธศาสนา เช่น มหาเถรสมาคม ควรจะหาทางกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกเจ้าอาวาสวัดในเขตชนบทเพื่อที่จะสามารถเลือกสรรเจ้าอาวาสตามคุณลักษณะที่กำหนดได้ และให้เจ้าอาวาสช่วยพัฒนาชนบทตามบทบาทในด้านนั้น ๆ ได้โดยไม่เกิดอุปสรรค ในทางตรงกันข้ามถ้าไม่เห็นด้วยจะก่อให้เกิดหาแนวทางที่จะแก้ไขต่อไป การที่มุ่งศึกษาในเขตชนบทยากจนนั้น เพราะเป็นเขตที่มีความเจริญต่ำหลังอยู่มาก (ส่วนที่จะเร่งดำเนินการก่อน

การศึกษาเรื่องคุณลักษณะและบทบาทเจ้าอาวาสวัดในพระพุทธศาสนาที่เอื้อต่อการพัฒนาชนบทยากจนในภาคเหนือนี้ เน้นถึงคุณลักษณะของเจ้าอาวาสที่ประชาชนให้ความเลื่อมใสศรัทธา คุณลักษณะที่เป็นผู้นำทางด้านความคิด สามารถชักจูงให้ประชาชนปฏิบัติในสิ่งที่แนะนำได้ สำหรับบทบาทของเจ้าอาวาสนั้น เน้นที่การปฏิบัติตนเป็นผู้นำ ชูแนะแนวทางให้คำปรึกษาแก่ประชาชน ในเรื่องของการแก้ไขปัญหาคความยากจนในชนบท ช่วยเหลือประชาชนให้มีความเป็นอยู่ดีขึ้น ให้ความสะดวก และร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลในการพัฒนาชนบท ตามแนวทางของแผนพัฒนาชนบทยากจน และที่สำคัญอีกส่วนหนึ่งก็คือต้องอบรมสั่งสอนศีลธรรมแก่ประชาชนให้ประชาชนเกิดความเข้าใจเลื่อมใสในศาสนา และสามารถประพฤติตนตามหลักศีลธรรมของพระพุทธศาสนาได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะและบทบาทของเจ้าอาวาสวัดในพระพุทธศาสนาที่สามารถช่วยในการพัฒนาชนบทยากจนในภาคเหนือ

2. เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีอาชีพทางรัฐบาล ประชาชนที่มีอาชีพค้าขาย ประชาชนที่มีอาชีพทางเกษตรกรรม พระสงฆ์และพระสังฆาธิการที่มีคุณลักษณะและบทบาทของเจ้าอาวาสวัดในการพัฒนาชนบทยากจนในภาคเหนือ

ขอบเขตของการวิจัย

1. คุณลักษณะของเจ้าอาวาสที่ทำการศึกษานี้ เน้นคุณลักษณะในการเป็นผู้นำทางความคิด คุณลักษณะที่ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นได้ สรรพคุณ คุณลักษณะที่รักจริงใจ ประชาชนปฏิบัติตามคำแนะนำในสิ่งที่เกิดประโยชน์ได้

บทบาทของเจ้าอาวาสที่ศึกษามุ่งที่การปฏิบัติตนเป็นผู้นำ เป็นผู้นำแนะแนวทางเป็นที่ปรึกษาแก่ประชาชนในด้านการศึกษา ส่งเสริมให้ประพฤติปฏิบัติในหลักของศีลธรรม ด้านการแก้ไขปัญหายากจนในชนบท เพื่อให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดี ร่มมือและให้ความสะดวกแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในการพัฒนาชนบท บทบาทที่ทำการศึกษา แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ

1.1 ด้านการปลูกฝังและส่งเสริมคุณธรรมแก่ประชาชน บทบาทด้านนี้กำหนดโดยภาระของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา ที่จะต้องทำการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

1.2 ด้านกิจกรรมระดับหมู่บ้าน ประกอบด้วย งานแหล่งนำหมู่บ้าน งานธนาคารโค - กระบือ งานกลุ่มออมทรัพย์ งานธนาคารข้าวและกลุ่มอาชีพ

1.3 ด้านบริการขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย งานสาธารณสุขมูลฐาน งานโภชนาการ งานด้านกฎหมาย งานแหล่งนำสะอาด และงานผลิตหนังสือ

บทบาทในข้อ 1.2 และ 1.3 กำหนดตามความจำเป็นพื้นฐานที่ประชาชนในเขตชนบทยากจนควรได้รับจากรัฐบาล ตามแผนพัฒนาชนบทยากจน ประจำปี 2526

2. ประชากรที่ทำการศึกษาในเรื่องนี้มี 5 กลุ่ม คือ พระสังฆาธิการ พระสงฆ์ ประชาชนที่มีอาชีพรัฐบาล ก้าขาย และเกษตรกรรม ในเขตชนบทยากจนในภาคเหนือ โดยใช้เขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 7 เป็นตัวแทนของกลุ่มภาคเหนือ ซึ่งประกอบด้วย จังหวัดเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน และลำพูน

3. คุณลักษณะและบทบาทของเจ้าอาวาสที่ทำการศึกษานี้ เป็นคุณลักษณะและบทบาทที่ไม่ขัดต่อหลักพระธรรมวินัย

4. เจ้าอาวาสวัดที่ศึกษานี้คือ เจ้าอาวาสวัดในพระพุทธศาสนาเฉพาะที่อยู่ในเขตถนนพญาจรนภาคเหนือเท่านั้น

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. บทบาทของเจ้าอาวาสวัดในแต่ละด้าน แทนได้ด้วยพฤติกรรมที่ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าโดยกำหนดด้วยพฤติกรรมที่ไม่ขัดต่อหลักพระธรรมวินัย
2. ความคิดเห็นของประชาชนทั้ง 5 กลุ่มมีความสำคัญต่อบทบาทของเจ้าอาวาสทุกด้าน
3. ความแตกต่างทางด้านเพศ และอายุไม่มีความสำคัญต่อบทบาททุกด้านของเจ้าอาวาส

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

คุณลักษณะ	หมายถึง ลักษณะของเจ้าอาวาสที่ประชาชนให้ความเลื่อมใสศรัทธาสามารถชักจูงให้ประชาชนปฏิบัติในสิ่งที่ได้แนะนำไป
บทบาท	หมายถึง พฤติกรรมที่เจ้าอาวาสวัดในพระพุทธศาสนาจะปฏิบัติได้ในลักษณะของการ เป็นผู้นำทางด้านความคิด เป็นผู้แนะแนวทางให้คำปรึกษาแก่ประชาชน และเป็นผู้ให้ความสะดวกและร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในการพัฒนาชนบท ตามแผนพัฒนาชนบทพญาจรน
วัดในพระพุทธศาสนา	คือ สถานที่ทางศาสนาโดยปกติมีโบสถ์ วิหารและที่อยู่ของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา รวมถึงสำนักสงฆ์ด้วย
พระสงฆ์	คือ พระภิกษุสามเณรที่บวชในพระพุทธศาสนาเพื่อศึกษาเล่าเรียน และปฏิบัติพระธรรมวินัย เพื่อเป็นศาสนทายาท เป็นศาสนบุคคลที่บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม
เจ้าอาวาส	หมายถึง พระภิกษุที่ทำหน้าที่ปกครองดูแลวัดและพระสงฆ์ในวัดหนึ่ง ๆ โดยมีคุณสมบัติตามที่มหาเถรสมาคมกำหนด
มหาเถรสมาคม	หมายถึง หน่วยงานที่มีอำนาจหน้าที่ปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปโดยเรียบร้อย มีสมเด็จพระสังฆราชทรงเป็นประธานคณะกรรมการโดยตำแหน่ง มีอธิบดีกรมการศาสนาเป็นกรรมการและเลขานุการโดยตำแหน่ง

พระสังฆาธิการ	หมายถึง พระภิกษุที่ทำหน้าที่ทางด้านการบริหารสงฆ์ในระดับต่าง ๆ โดยตำแหน่งมี เจ้าอาวาสวัด เจ้าคณะตำบล เจ้าเจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะภาค และเจ้าคณะเขต
พระราชบัญญัติคณะสงฆ์	คือ กฎหมายที่ออกปกครองคณะสงฆ์
พระธรรมวินัย	คือ ข้อกำหนดที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติขึ้นเพื่อให้พระสงฆ์อยู่ใ้ระเบียบ ไม่ประพฤติกว้างละเมือก โดยมีโทษหนักเบาตามระดับที่ละเมิด
เขตการปกครองคณะสงฆ์	หมายถึงการแบ่งเขตพื้นที่ในประเทศไทยโดยคณะสงฆ์ เพื่อสะดวกแก่การปกครองของคณะสงฆ์ โดยแบ่งเป็นภาคมีทั้งสิ้น 16 ภาค แต่ละภาคประกอบด้วยกลุ่มจังหวัด
เขตรณพทยากจน	หมายถึงเขตพื้นที่ในชนบทของประเทศกำหนดโดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีซึ่งอยู่ในเขตที่มีความยากจนล้าหลังและต้องการความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ โดยครอบคลุมพื้นที่ 286 อำเภอ 38 จังหวัดของประเทศไทย
ประชาชนที่มีอาชีพรับราชการ	หมายถึงประชาชนที่เป็นข้าราชการพลเรือน ข้าราชการครู ทหาร ตำรวจ รวมทั้งผู้ทำงานในรัฐวิสาหกิจ
ประชาชนที่มีอาชีพค้าขาย	หมายถึงประชาชนที่ประกอบอาชีพในด้านธุรกิจ คือการค้าขาย และการให้บริการทุกขนาด รวมทั้งผู้ที่รับจ้างทำงานอยู่ในสถานการค้าและให้บริการ
ประชาชนที่มีอาชีพเกษตรกรรม	หมายถึงประชาชนที่ประกอบอาชีพเกี่ยวกับการเพาะปลูก ทำนา ทำไร่ ทำสวน ทำป่าไม้ เลี้ยงสัตว์ รวมทั้งผู้ที่เ้แรงงานรับจ้างในงานนี้

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้รู้คุณลักษณะและบทบาทที่เจ้าอาวาสสามารถช่วยในการพัฒนาชนบทยากจนในภาคเหนือ
2. ได้ทราบความคิดเห็นของประชากรกลุ่มต่าง ๆ ที่มีบทบาทของเจ้าอาวาสวัดไทยในการช่วยพัฒนาชนบท ในกรณีที่ถูกกลุ่มประชากรทั้งหมดหรือส่วนใหญ่เห็นด้วยกับบทบาทดังกล่าว ผู้วิจัยจะได้รับ เพื่อใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานได้มากขึ้น ในทางตรงกันข้ามถ้าไม่เห็นด้วย จะได้เสนอแนวทางสำหรับศึกษาในด้านนี้ต่อไป